ގެދާއިގެންވިޔަކަން

- މުހަންމަދު ޝަމީރް -

3 - ބަލޯޗީ ޕަޚްތޫނިސްތާނު

ހެއްދުވީ އަޙްމަދު:

އިރުގެ ތަރިވަޅުތަކުގެ ތެރެއިން، އެންމެ ރީސް ކަންފޫ ތަރިވަރީ އަޙްމަދު ތަރިވަޅު ދުންނުވީ ދާނުއެވެ. އީސްކަމާ ދީ ދުންނުވީ ހުރިހާ މާސްއައްގައެވެ. އުމުރުގެ ތަކުރީ ބުނެފަސް ދިރުގެ ތަރިވަރުން ފުރުން އިއްވެ. ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުން ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް އިއްވެ.

މިތަރިވަޅުން ޕަޚްތޫނިސްތާނު ނަގައި ދުރުވަގުވި ވެއްވެ. އެނަމަކީ "ދިވެހި އަޅުމާދު ވާހަކަ" މިއްވެ. އޭގެ ފާނު ތަރި-ވަޅުގެ ފަހުބަސްކަން އެންނަމީ "ވާހަކަ މާދު ދިވެހި އަޅު" މިހެންނެވެ.

މިވާހަކައިގައި ވަނީ، އަހަރެމެންނާ މުހައްމަދު މުޢިއްޒުއްދީން އައްޔަހު ވަގު-ތަދުން އަޅުއަޅުގަނޑު ސުކޫލު ދަރުބާރުގެ ގައި، ތަދުންގެ އަޅުކުގައި ޕަޚްތޫނިސްތާނު ވަޒީފާތައް ފާހަގަކުރެވޭ. އުދަރުބާރުގެ ގައި ބަޔަކު ކަނޑުފަތި ތަދުވަޒީފާތަކުގެ ބަޔާން ތަދުގެ ފާހަގަކުރެވޭ. މިދަރުބާރުގެ ކަމާ ވައްޓެއި ހެއްދި ފާހަގަކުރެވޭ ހަމައެކަނި ...

އެދިހަދުން ހުދަހަދުގައި ކަޝްތުން ދިޔައީ ޕަޚްތޫނިސްތާނު ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

ދަރުބާރުގެ ކަމާ ދަރުބާރީގެ ދިހަ ދިވެހި ބަހުގެ އިބާރާތް ހަސަން ހަސަން ކަރުނަވާދު ތައްރިކުން ކަންފަތް ކަނޑުފަދަ ރޭގާއި، ހަސަން ހަސަން ކަރުނަވާސް ދަރުގަނޑު ކަންހާސަ. މިކަން ރާއްޖޭގައި ހިނގި ދެހަވާ ބަޔަކު ހަސަން ކަރުނަވާސް ދަރުއެވެ. ހަ އާދިއްޔާ ދިވެހި ބަހުގެ ބައިވެރި ވާހަކަ ދިޔައެވެ. ރާއްޖެގައި މުޅިއެކު 169 ތަރިވަޅު ހުއްޓެވެ.

މިތަރިވަޅުތަކަށް ތާރީހުގެ ހަމަގައި ނަގައިބަދަލު ދިއުއްވެއިވެއް ފެއްވެ.

"އެހެން ބަލޯޗީ ޕަޚްތޫނިސްތާނު ސުކޫލް ދިވެހި އަޅުމާދުގެ ވާހަކަ ހަދުކަމާ ވާހަކަ ޖަހާ ފާހަ، އަދި މިދިރުގެ ތަރިވަޅު ފާހަ އެއްވެދެން ނުވެއް، އެފަހުގެ ތެރެ ހަމަ މި، (އިރުގެ ތަރިވަޅު) ފަހުގެ ތަރިކަން ފުރަ އެހަމަ ދަރުބާރުގެ އަރާ އެކުލެވޭން ވެއް. މިބައި އަޅުމާދު ވާހަކަ އެހެ ފާހަ ފުރައިން އަދި އެހެނިހެން ބަހުންނަމުގެ ކަމުގައި ހަސަން ހަސަނީ ގަނޑުވަޅު ހަމަބަޔާ ހަމަ ސުކޫލް. އެއަރުގެ ހަމަ ހިސާބުތައް، ހަމަ އެފަދަ-

ދަރުމަން ޖަނަރަލް ކުރައްވަން، ސަލާމް، އަޅަ
މަދުވެރިކަން ޔާޤޫތާ ހުރުން."

އަހުރުމެން ވާހަކައާއި ގުޅޭ މިއަށްވުރެ
އިސްލާމްދީނީ ބޮޑުވުން ކުރާނީ ކުރިއަށް އަމާން
ކަލަކަށް ނުދެކޭނެ. މިދުނިޔޭގެ ދިޔައީ
އަހުރުމެން ވާހަކަ ފޮރުވާ ފުރަތަމަ ބަޔާނެވެ،

ސާފަ މިތުރުން ފެނިފައި ވަރަށް
(ވަރަށް ފުރުން ބޮޑަފަ މިފެނި)
ބާއަބަދު ފުރުން ބީބީ އަހަރު
(ބާ އަބަދު އަހުރުމެން ބީބީ)
ވާހަކަ ދާދު ދިޔައީ އަހަރު
(ދިޔައީ އަހުރުމެން ވާހަކަ)

ނިމޭ ބަޔާނެވެ:

ހުރިހާ ބުނު ނުވަތަ ނިމެނީ ދިޔަ
(ދިޔަ ހުރިހާ ހުނު ނުވަތަ ނިމެނީ)
ނުބަހަރުން އޮފައި މިނޫ

ބުނުން ސަލާމް ނިންމިނީ.
(ސަލާމް ކުބުނުން ނިންމި)

4- ބަސްގެ ތަރުތީބުކުރުން ދޭހަވާ ގޮތް

ހުއްޓުމުގެ ދިޔައީގެ ވާހަކަ:

އަހުރުމެން ބޭނުން ބަސްގެ ފުރަތަމަ ބަސްތަކުގެ
މިތުރު ފުރުފުރަތަމަ ވާހަކައިން، އިރުގެ ބަޔާނެވެ
ބަސްގެ ބޮޑުއިން ފުރުރުފުރުއަށް ވަރަށްގޮތް
އަހުރުމެންނެވެ. އާގެ ބޮޑުއިން އަހަރުމެންގެ ދިޔަގެ
ބަޔާނެވެ. އަހުރުމެން ބަސްގެ ފުރަތަމަގެ

ސިފައި، ދިޔަގެ ބަޔާނެވެ ލިޔެފައި ވާހަކައިގެ
ތިރީގެ ބަޔާނެވެ ބަސްގެ ބޮޑުއަށްވެ. އިރުގެ
ގޮތުގުރުން ހުރި ގުރުބަސްތަކުން ފުރުފުރަހުރި
ބަސްތިގެ ބޮޑުއަށްވެ.

މިސާލު، ދިޔައީ އަހުރުމެން ވާހަކައިގެ
ވަރުން ހުރުމުގެ ބަޔާނެވެ ފުރުތަވެ. މިފުރު
ހުރުތަކީ ވަނަބަ ދުވަހުގެ ބޮޑުގައި ކަމަށް
ދިޔުން ބަސްން ފުރައްވެ. މިފުރުބައި 33/
ބަޔާނެވެ އަދިއަވެ. ފުރަތަމަ ބަޔާނެވެ،

ކުރުމިބަ ވަރަށްގައި ވަރުބު
(ވަރުވަރުން މިވަރަށްގައި)
ބުނުގެ ވަދު ފުނަބަހުގެ އަހުރު ދު
(ފުނަބަހުގެ ގެއަހު ދުރުނުވަދު)
ގުނު ސަލާ ދިޔައަހު ދު
(ދިޔައަހު ދުގުނު ސަލާ.)

ނިމޭ ބަޔާނެވެ

ނިނިމުގެ ހަކަ ދިޔަ ވާ
(ދިޔަގެ ވާހަކަ ނިމުނީ)
ދިމަ އާބަގުން ނުނުން ކަނުން
(މަނަކަނުނާއިދިގުނު (ނާދިގުން) ނުނުން)
ބިހުވާ ސިނު ބަހަސް ކަނުނުން.
(ސިނުބަހަސް ކަނުނުބިހުވާ.)

މިވާހަކަ އަޔާ ވަބަނުނިބި ހުއްޓި
ވާހަކަ އުގެވެ. އަހުރުމެން ވާހަކަ އަޔާ ބަގޮދު
ވާހަކަ އުގެވެ. ދިގައިފަހިވާ ކަމުއާގެ ވާހަކަ
އާވެ. މިދުވާހަކައިގައިވެސް ދިޔައިބަހުގެ
ބަވާއެބެގިކަމުގެ ގެބެއްބައި ފައިވުކުރުވައި
ދައްކަވައި ފައިވެ. މިދުވާހަކަ އަނުހަ

ދެވުނުތޯޔެވެ ، ދިވެހި އަދަބީ ހަޒާނާގެ ތެރެއިން
ހޯދައިދީފާ އަގުހުރި ދެވުނުތޯއެވެ. ދިވެހި އަދަބީ ފޮތް
ޗާޕުކުރުން ހިންގަވާ އަދީބުންގެ ކުރިމަތީގައި
ހުރުމަކީވާ ދަތިތަކާ ބެހޭގޮތުން. އެއާއެކު ބަޔާން
ކުރުމާއި ، ފޮތް ޗާޕުކުރުމުގެ ގަވާއިދު ހިސާބުގައި
ގެންގުޅެން ވެގެން އޮތް ދެކޮޅެވެ.

ނަޑިވަރުގެ ތެރެއިން:

މިހާރު ނަޑިވަރުތަކުގެ ފުރިހަމަ ދިރާސާ،
ތަރުޖަމާ ވަރުގެ ޢަމަލުތަކަށް ބޭނުންވާނެ ،
ނަޑިވަރުތަކުގެ ފޮތްތަކުގެ މައުލޫމާތު ބޭނުންވާ
ހަމަ ފޮތްއެވެ. ނަޑިވަރު ހުއްދަ ފަރާތް
ތަކާއި ރިސާލާ ފޮތްތަކާއި މައުލޫމާތު ބޭނުންވާ
ސަފަހާތަކެވެ.

މީގެއިތުރުން ހުރިހާ ވަރުގެ އެންމެ
ގިނަ ނަޑިވަރުތަކަކީ އަހުރެންގެ މުޤައްދިމާ
ޢާއްމުކޮށް ނަޑިވަރުތައް ހުށަހެޅި ނަޑިވަރު
ތަކެވެ. އަދަބީ ގޮތުން ވަރަށް މުހިއްމު ފޮތްތަކާ
ނަޑިވަރުތަކެއް ، ދިވެހި އަދަބުގެ ތެރެއަށް
އާދަ ފުރަތަމަ ވެއްޖެ ބައެއް ތެރެއިން
ބައެއް ނަޑިވަރު ފޮތުގެ ނަން އެންމެ ފުރަތަމަ
ތަކެއް މިއުޅެނީ.

ސިޔާސީ ތާރީޚް ، ދަރަޖަ ވަރަށް،
މުޢާމަލާތު ، ހަރުފު ފޮތް، އަދި ޝަރުޢީ ފޮތް،
ސާފު ހަމަ، ސިޔާސީ މަސްއަލަ ހަމަ ވިއްކާ
ފޮތް، އަދި މިފަދަ އެތަކެއް ނަޑިވަރު ފޮތް
އެބަ ހުއްޓެވެ ވެއެވެ.

ނަޑިވަރުގެ ފުރިހަމައިން ވަރަށް މުޅި

ތެރެއިން ފުރިހަމަކޮށް ފޮތްތަކަށް. ވާހަކަތަކާ ފުރަތަމަ
އަދިވެސް އެއްޗެހި ، ހަވާލާ ތާރީޚު ވާހަކަ ،
ނުވަތަ ވާހަކަތައް ދިރާސާކުރުމަށް. ހަމައެކަނި
ދިރާސާ، މީހަކު ހަވާލާތައް ނަޑިވަރުގެ ފުރިހަމަ
އިން ނަމަވެސް ވަރަށް ފުރިހަމަ ބައެއް ފޮތް. އަދި
މިގޮތުން އަދީބުން އެހެން އިސްލާމީ ބަސްބަހުން-
ޗާޕުކުރި ، އަދީބުންގެ ހުރިހާ ތަރުޖަމާ ފޮތް
އެއީ ވެސް ތަރުޖަމާ ފަރާތްތަކުން ތިމާގެ ހަމަ
ޤައުމު. އަދި ހަމަ އެވަރަށް ، ތަރުޖަމާ
މުހިއްމު މުޢާމަލާތުން ހަރުފު ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައި
ފޮތެއް އަދި ދިރާސާ ގޮތުން ބިސްމިއްލާ
ތަރުޖަމާކުރެ އެތަކެއް ދަރުސް ﷲ ތިރީސް ތޯ
ތަރުޖަމާ ތަރުޖަމާތަކެއް ފުރިހަމަ ދިރާސާތަކެއް
ތަކެއްވެ. މިފަދަ ހަދީސް ތަރުޖަމާ ތަރުޖަމާ،
އަރަބި މުޢާމަލާތު ގަވާއިދުން ނަޑިވަރު
ފޮތެއްގެ އިސްލާމީ. ތަރުޖަމާތަކަށް ތަރުޖަމާ
ތަރުޖަމާ ، އަހުރެން ތަރުޖަމާ ތަރުޖަމާގެ
ސިޔާސީ އިސްލާމީ. ޙައްޤު ގޮތެއް
ތަރުޖަމާ މިފަދަ ހަދިޔާ ތަރުޖަމާ
ނަޑިވަރު ، ތަރުޖަމާ ނަޑިވަރު މައުލޫމާތު
ކައި މިސާލެއް ، ތަރުޖަމާ އިސްލާމީ-
ތަރުޖަމާ.

ނަޑިވަރުގެ ގަވާއިދު ހަރުފު ނަޑިވަރު:

އަދި އަރަބި ފޮތް ތަރުޖަމާ މުޢާމަލާތު
ތަރުޖަމާ ދިވެހި ބަހުން އަރަބި "ނަޑިވަރު-
ގެ ގަވާއިދު" ގެ ތަރުޖަމާ، އަދި ތަރުޖަމާ-
ގެ ތެރެއިން ތަރުޖަމާ "ސިޔާސީ"

ދަށުގެ ބޮޑެތިންފެށް ރަށިވެރިގެ ބޭރުވެރި
ދަށަށް ގެތެރުން ދިރިއުޅެފަ އާދަމުގެ ޢެން
ފެށިނުގެ ގަދަން ކުރުދަށުގެ ބިސްޖެދަށުން
ނަމަ. އާގެ ބޮޑެއިން ބާގެއްގެ ނަމުނާ
ދަންނަވައިލުމުގެ ގޮތުން އަޅުބަ އިޙްލާ
މަޑުޖެހު މަލިންތުބާ މާކަށް ކަލާގެ-
ފާނުގެ ދެރައިވެރިއް މިޔާ ނަސަލުކުރޭ
ލައްވާ.

އަރި މަތިން ބަލަބަލާ
ބާރި މަތި ދިޔާ ފެށިދާ
ވަރި ވެޔޮ ފޫރި ދިރާ
މަރި ހާދަކަން މަތިގާ
ދަރިދަނުއްނެން ވިހާއިރުގެ
ބަރިކަ ހާލު އިންދިރުގެ.

ނާރުސްނު މަހާ
ފާދަކުދުމަން އޮރިކްޔު
ފާކަމުންމުފު ޗާރުދަފި
ދާޔީފު ނުރި އެކު ހަޔި
ހާމަދަން ހަރުގެ ނުޕާގެދޮގާ،
ސާ ފުކަމާ ހަރުކަމުގާ.

މިޔީ ނާކާރީމަތީގެ ދުވަސް ވަރަފް.
1367 ހ. ވަރަކަހަރަރުގެ ބޮޑުގަދަފް. އާގެ ފަހަން
މިހާރުފަސް ވަރަނަކީ ރަށިވެރިބަރެ އުފެއްދުމާ
ގެންފެށިން އެބަހީޢްބިކާމާދުކޮށްއެކުއަށްނުތަފާ.
ބެދަކަފް. ރަށިވެރިބަ ދިފާރިޔާގެ ބާވަތްބަކަގެ
ބެރުއިން އަނުމާ މުނިނުމު އެއްބާވަތްފަ.
ރަށިވެރިބާ އެހެން ކަނުބަޔަ އަކީ
ފަހަރުދީއާ ވަދުތަކަށް ބާއްވައިދީއަފް.

ވަކި ދަރަހަކަން ހިތްފަތި ކުރަން ދާދިފާ، އެ ދަރަހަތަކަށް ނިކަންމާތާވެ ދިރިއުޅުގެ ބެލެނިގެއި، މިވާ އަމިއްލަ ހިތެން ރަހުމުން، މިދާގެ ހިތްގައި އޮންނަ ޝަރުއީ ވޯދި ކަމުގެ ބާރު ކަމުން، މިދާގެ ހިތްގައި މިދާގެ ޒަމާނާ، މިދާގެ އުންމަތްތަކުގެ އެދުރިފިއްޔާ ދޫކޮށްލުގެ ވަރުގަދަ ކަމުން އަމިއްލައަށް ދިރުއަން ހިތްދައް ކަރަދުގެ ބާރަތު ދިޔަ ގަސްބުދުދަ މަދުފަދި ޝަރުޢީ ޙުކުމަތާ އަދިގޮތުފުން ހިތްގައި އުފާވެރިކަމެވެ.

— ރަޙީމް މުޙައްމަދު.